

3.2. STRATEŠKO FOKUSIRANJE

SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja most između sadašnjeg stanja, koje je utvrđeno analizom, i željenog budućeg stanja koje se definiše strateškim planom razvoja. Ovaj koncept nam daje sistematsku analizu prijetnji i prilika kao i njihovo usaglašavanje sa jakim i slabim stranama općine. SWOT analiza obezbjeđuje informacije korisne za usklađivanje općinskih kapaciteta i sposobnosti sa okruženjem u kojem općina djeluje.

Najvažnije snage koje općini Zavidovići pružaju konkurentne prednosti, čineći ovo područje atraktivnim mjestom za život i poslovanje su: industrijska tradicija, geostrateški položaj Zenica-Doboj-Tuzla, obučena radna snaga u sektoru drvoprerade, metaloprerade i tekstilne industrije, rastući interes lokalnog stanovništva za bavljenje poljoprivredom. Ono što općinu Zavidovići takođe izdvaja od drugih općina su značajni turistički potencijali, te postojanje Spomenika prirode „Tajan“, kao i fenomen „kamene kugle“. Ove snage bi trebalo maksimalno iskoristiti za razvoj općine i kombinovati ih sa prilikama koje općini stoje na raspolaganju.

Najvažnije prilike, koje omogućavaju i olakšavaju realizaciju razvoja konkurentskih prednosti općine Zavidovići, su: prolazak auto-puta Žepče - Tuzla, regionalno otvaranje tržišta Hrvatske i Srbije, mogućnost razvoja logističkih centara, intenziviranje poljoprivredne proizvodnje, mogućnost korištenja značajnog hidroenergetskog potencijala, koje će, u velikoj mjeri, doprinijeti konkurentnosti Zavidovića, kao i proaktivno korištenje razvojnih i pretprijetnih fondova koji su na raspolaganju. Ove, ali i druge prilike, bi trebalo maksimalno iskoristiti kako bi se konkurentne prednosti iskoristile na najbolji mogući način.

S druge strane, najvažnije slabosti, prepreke ili ograničenja za privredni razvoj naše općine, su: negativni efekti privatizacije, prisustvo „sive ekonomije“ i rada na „crno“, velika nezaposlenost, nedostatak poduzetničke svijesti kod stanovništva, mali udio proizvodnih privrednih subjekata, nerazvijenost kapaciteta za preradu poljoprivrednih proizvoda, loš odnos prema prirodnim resursima i nizak stepen svijesti o očuvanju okoliša i nedovoljno razvijeni kapaciteti nevladinog sektora. Ove slabosti bi trebalo minimizirati ili, ako je moguće, potpuno eliminisati, kako bi se konkurentne prednosti iskoristile na najbolji mogući način.

Najvažnije prijetnje za razvoj općine Zavidovići su: posljedice globalne ekonomske krize na ekonomsko i socijalno stanje u općini, politička i pravna nesigurnost na području BiH, međusobna nepovezanost i neusklađenost javnih politika, fondova i institucija koji bi trebali ubrzati i olakšati strukturne reforme u ekonomiji i društvu, neusklađenost nadležnosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave i

mehanizama za rješavanje pitanja dodijeljenih u nadležnost, mogu dovesti do gubitka ili opadanja konkurentnosti, te privrednog i društvenog razvoja uopšte i ugroziti ostvarenje mogućnosti koje stoje pred ovom općinom. Slično kao i slabosti, ove prijetnje bi trebalo minimizirati ili, ako je moguće, potpuno eliminirati

VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

VIZIJA RAZVOJA OPĆINE ZAVIDOVIĆI

Konkurentna i poduzetna sredina, prepoznatljivog identiteta, općina ravnopravnih građana, sa ujednačenim urbanim i ruralnim razvojem, mjesto ugodnog i zdravog življenja

SC 1:

Izgradnja institucionalnog okvira koji će omogućiti stvaranje poticajnog i dinamičnog poslovnog okruženja, uz optimalno korištenje svih lokacijskih i infrastrukturnih pogodnosti

SC 2:

Razvoj komunalne i poslovne infrastrukture, jačanje ekonomskih aktivnosti (razvoj industrije, MSP, turizma i poljoprivrede) i povećanje zaposlenosti

SC 3:

Prepoznatljiv imidž Zavidovića, kao otvorene općine sa razvijenom društvenom infrastrukturom, raznovrsnom turističkom ponudom i efikasnom lokalnom upravom, orjentiranom prema EU integracijama

SC 4:

Razvijena zajednica koja živi u čistom i zdravom okolišu i svoj razvoj bazira na održivom korištenju prirodnih bogatstava i energetskej efikasnosti

Vizijom i strateškim ciljevima oblikuje se namjeravana konkurentna pozicija u kojoj je ugrađeno načelo stvaranja i održavanja konkurentne prednosti, kao i zajednička perspektiva u kojoj je ugrađeno načelo održivosti.

Iz vizije općine Zavidovići se iščitavaju osnovne smjernice razvoja općine koja želi imati snažnu privrednu osnovu, ujednačen razvoj, te biti istinski „dom“ i ponos svojih građana. Evidentna je potreba izgradnje imidža Zavidovića kao takve sredine življenja, odnosno izgradnje brenda imena grada, njegove opće prepoznatljivosti po određenim događajima i proizvodima, a što u konačnici treba da doprinese njegovoj konkurentnosti i privlačnosti za stanovništvo, goste, turiste, investitore i medije.

Strateški ciljevi predstavljaju prvu transformaciju vizije razvoja, dok s druge strane, ovi ciljevi imaju uporište u definiranim strateškim fokusima kao finalnom rezultatu provedene socio-ekonomske i SWOT analize, te se tako zasnovanim i definiranim strateškim ciljevima ocrtavaju glavni pravci i očekivani dometi transformacije Zavidovića kao cjeline.

STRATEŠKI CILJ 1

Izgradnja institucionalnog okvira koji će omogućiti stvaranje poticajnog i dinamičnog poslovnog okruženja, uz optimalno korištenje svih lokacijskih i infrastrukturnih pogodnosti

Strateški cilj 1 direktno proizilazi iz primarnog fokusa vizije razvoja općine, a koji se odnosi na stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta koji je pogodan za investitore. Strateški cilj se prvenstveno odnosi na stvaranje potrebnih institucionalnih i infrastrukturnih uvjeta za ekonomski rast, kao i uloge općinske administracije i povećanje njene efikasnosti pri stvaranju povoljnog poslovnog ambijenta i pružanja podrške ekonomskom razvoju. Ovaj cilj pretpostavlja stvaranje okruženja koje će podsticajno djelovati na osnivanje novih i jačanje postojećih privrednih subjekata sa posebnim akcentom na izvozno orjentirana preduzeća. To podrazumijeva kreiranje povoljnog poslovnog okruženja kroz smanjenje administrativnih prepreka pri registraciji i poslovanju obrta, trgovačke i ugostiteljske djelatnosti, obezbjeđenje trajne podrške rastu i razvoju malih i srednjih poduzeća, te razvoj infrastrukture (komunalne i poslovne) potrebne za razvoj malih i srednjih poduzeća.

Kod razvoja komunalne infrastrukture posebna pažnja će se posvetiti ravnomjernom teritorijalnom razvoju kroz razvoj komunalne infrastrukture za mala i srednja poduzeća u ruralnim područjima općine.

Jedan od glavnih preduvjeta za ostvarivanja ovog strateškog cilja je reorganizacija općinske administracije i njeno osposobljavanje za efikasno implementiranje strategije i projekata koji se odnose na ekonomski razvoj. Pored generalne potrebe

za općim reorganiziranjem administracije, posebno je istaknuta potreba za unapređenjem kapaciteta administracije za efikasnijim upravljanjem javnim dobrima koja se mogu staviti u funkciju razvoja općine. Značajno mjesto u uspostavi efikasne administracije je i razvoj kapaciteta općinske administracije za identificiranje i implementiranje projekata ekonomskog razvoja baziranih na javno-privatnom partnerstvu.

Općenito, svaki cilj koji se tiče ekonomskog razvoja treba da ima u sebi jačanje institucionalnog, odnosno administrativnog okvira koji će biti fleksibilan i doprinositi razvoju tržišne ekonomije.

OPERATIVNI CILJEVI

- OC 1.1. Usklađena organizaciona struktura u općini i stvoren povoljan institucionalni okvir za provođenje Strategije integriranog razvoja kroz realizaciju projekata usmjerenih na podršku razvoja i zapošljavanja.
- OC 1.2. Razvoj ljudskih resursa i izgradnja kapaciteta kroz permanentnu edukaciju kadrova
- OC 1.3. Unaprijeđenje upravljanja kroz razvoj i usavršavanje modela strateškog upravljanja razvojem
- OC 1.4. Razvoj informacione infrastrukture lokalne samouprave i podrška primjeni informacionih tehnologija i informatizaciji rada.
- OC 1.5. Unaprijeđen sistem upravljanja javnim dobrima i korištenje javnih dobara za podršku integriranog razvoja što podrazumijeva uspostavu sistema partnerstva javnog i privatnog sektora, kao i formiranje novih poslovnih zona.
- OC 1.6. Unaprijeđeno upravljanje prostorom, prirodnim i kulturno-historijskim naslijeđem, kao i turističkim destinacijama.

STRATEŠKI CILJ 2

Razvoj komunalne i poslovne infrastrukture, jačanje ekonomskih aktivnosti (razvoj industrije, MSP, turizma i poljoprivrede) i povećanje zaposlenosti

Ovaj cilj podrazumijeva stvaranje okruženja koje će podsticajno djelovati na osnivanje novih i jačanje postojećih privrednih subjekata sa posebnim akcentom na izvozno orjentisana preduzeća, a kroz razvoj komunalne i poslovne infrastrukture.

Obzirom na šumska bogatstva kojima raspolaže, kao i dugogodišnju tradiciju u preradi drveta, općina Zavidovići svoju konkurentsku poziciju treba i dalje graditi u sektoru drvoprerađivačke industrije, ali i u okviru metaloprerađivačke industrije imajući u vidu raspoloživost radne snage metaloprerađivačke struke.

Osnovni preduslov koji bi dalje doprinio jačanju malih i srednjih preduzeća je definitivno okončanje privatizacijskog procesa IP „Krivaja“ d.o.o. i njeno pozicioniranje na tržištu imajući u vidu značaj ovog preduzeća za općinu pa i za čitavu regiju, pogotovo sa aspekta direktnog, ali i indirektnog zapošljavanja, te činjenice da ovakvi privredni kompleksi predstavljaju prirodno tržište za male i porodične obrte.

Takođe, ovaj cilj podrazumjeva i završetak infrastrukturnih radova unutar industrijske zone „Ekonomija-Batvice“ i njeno stavljanje u funkciju daljeg privrednog razvoja, ali isto tako i formiranje i razvijanje novih poduzetničkih / industrijskih zona.

Poljoprivreda, kao poseban sektor, uglavnom se bazira na malim individualnim proizvođačima. Međutim, odgovarajuća konfiguracija, kvalitet zemlje i klimatski uslovi za specifične vrste poljoprivredne proizvodnje (jagodičasto voće, uzgoj ribe, proizvodnja meda, ljekovitog bilja, šumskih plodova, plastenička proizvodnja) predstavljaju jaku osnovu za dobar poljoprivredni razvoj, uspostavljanje specijaliziranih poljoprivrednih zadruga koje će dodatno intenzivirati razvoj poljoprivrede i inicirati investicije u prehrambeno-prerađivački sektor. Realna su očekivanja i namjere da poljoprivreda zauzme značajno mjesto u ukupnom razvoju Općine. Brojni su razlozi za to, a jedan od najvažnijih je zadržavanje stanovništva na selu, jer grad Zavidovići, pa i šire područje ne može da prihvati višak nezaposlene radne snage sa sela. Na selima općine se objektivno ne može očekivati intezivna poljoprivredna proizvodnja, ali se mogu uspostavljati različiti modaliteti modernizacije poljoprivredne proizvodnje, kao što su plastenička proizvodnja, proizvodnja i otkup mlijeka, formiranje raznih farmi, proizvodnja i skupljanje ljekobilja, modernizacija stočarstva /intezivni tov/, unaprjeđenje voćarstva i sl. Činjenica je da su prisutna izvjesna ograničenja, kao što je usitnjenost posjeda, velika isparcelisanost, veoma slaba opremljenost mehanizacijom, nedostatak vode, kvalitetnih komunikacija, te stoga navedeni uslovi diktiraju da se primarna proizvodnja hrane strateški usmjeri na proizvode koji zahtijevaju intezivan ljudski rad uz primjenu malih poljoprivrednih mašina. Prema tome na ovom prostoru u proizvodnji hrane treba razvijati slijedeće proizvodne linije: proizvodnja kultura u zaštićenom prostoru, povrtlarstvo sa proizvodnjom cvijeća, začinskog i ljekobilja, voćarstvo, pčelarstvo, ribogojstvo, proizvodnja i prerada mesa i mlijeka, peradarstvo i ostalu proizvodnju hrane na okućnici.

OPERATIVNI CILJEVI:

- OC 2.1. Povećati zaposlenost i izvoz za 10 %
- OC 2.2. Osigurati podršku za stvaranje 50 ekonomski održivih poljoprivrednih domaćinstava u ruralnim područjima do 2021.godine
- OC 2.3. Privući investicije u elektroenergetski sektor i prehrambeno prerađivačku industriju
- OC 2.4. Privući okolinski prihvatljive investicije sa što većim stepenom finalizacije proizvoda
- OC 2.5. Unaprjeđenje putne i komunalne infrastrukture

STRATEŠKI CILJ 3

Prepoznatljiv imidž Zavidovića, kao otvorene općine sa razvijenom društvenom infrastrukturom, raznovrsnom turističkom ponudom i efikasnom lokalnom upravom, orijentiranom prema EU integracijama

Značajno prirodno bogatstvo za sektor turizma predstavlja jednu od važnijih komparativnih prednosti općine Zavidovići koju bi trebalo maksimalno iskoristiti. Zbog toga je domaćinski odnos prema prirodi jedno od najvažnijih uporišta ove strategije. Djelatnost zaštite prirode znači uspostavljanje ekološke ravnoteže u prostoru, kojom se trajno obezbjeđuju zdravi i humani, ekološki uslovi života i čuvaju prirodne dragocjenosti kojih ovaj prostor ima u izobilju.

Ono što je u ovoj oblasti potrebno postići da, ne samo domaće, već i međunarodno tržište doživljava Zavidoviće, prije svega šire područje Tajana i gornji tok rijeke Krivaje, kao jedinstvenu turističku destinaciju s prepoznatljivim identitetom. Tako bi Zavidovići trebali postati sredina koja rado prihvata goste iz cijelog svijeta, s kojima uspostavlja prisan odnos i koja kroz turizam izražava i, istovremeno, čuva svoje prirodne i kulturno-istorijske vrijednosti. Općina Zavidovići bi u turizmu trebalo da računa na različite proizvode, izvedene iz bogate resursne osnove, s ciljem da u turizmu bude zaposlena tokom cijele godine. Da bi se ovo ostvarilo, jedna od najvažnijih stvari je da stanovništvo Zavidovića prihvati turizam i turističku privredu kao važan faktor razvoja i dugoročnog ekonomskog prosperiteta ovog područja. Ovdje je, takođe, bitna i svijest da blagostanje kroz turizam nije moguće ostvariti bez kvalitetne infrastrukture i znanja, obrazovanja i novih tehnologija.

Pored postojeće orijentisanosti lokalne uprave prema lokalnom razvoju i pružanju visokokvalitetnih usluga građanima na ovim poljima još uvijek ima dosta prostora za poboljšanja postojećeg stanja.

Ovaj strateški cilj je takođe orijentisan na prevazilaženje glavnih slabosti općine, koje se odnose na nedovoljno razvijene kapacitete nevladinog sektora ali i neizgrađene kapacitete određenih javnih institucija na području općine.

Takođe u sklopu ovog cilja neophodno je implementirati i evropske standarde u kontekstu socijalne uključenosti, a što će rezultirati nizom reformi koje će se inicirati sa državnog nivoa u procesu približavanja EU, te afirmaciju sporta i kulture kao djelatnosti od najvišeg javnog značaja.

Nadalje, jedinice lokalne samouprave imaju važnu ulogu kao instrument provođenja različitih entiteskih i državnih politika. Stanovništvo, s druge strane, očekuje od državnih službenika profesionalizam i visok kvalitet pružanja usluga. Planiranu ulogu i očekivanja stanovništva lokalna uprava može ostvariti jedino fokusiranjem na kvalitet u svim aspektima pružanja usluga. Da bi se lokalna uprava zaista i kretala u ovom pravcu, mora istinski prigrliti novu, korisnički orjentiranu, poslovnu kulturu, koja iznad svega uvažava kvalitet, te kao ponosa vrijedno, lično postignuće, smatra pružanje visoko profesionalne, efikasne i efektivne usluge.

Stalan proces globalizacije i evropskih integracija mijenja okolnosti u kojima živimo, te nijedan društveni segment kao ni pojedinac nije izvan ovih procesa. Nazavisno od nekih negativnih aspekata ovih procesa, njihovu pojavu trebamo prihvatiti kao izazov za mogućnosti koje se otvaraju u ekonomskom i društvenom razvoju, rastu i blagostanju.

U skladu sa ovim procesima, općina Zavidovići će se graditi kao zajednica u kojoj različiti ljudi imaju različite poglede i interese i gdje se štite prava svih ljudi, omogućavajući im da žive zajedno u miru i prosperitetu.

Ključna stvar u narednom periodu je usvajanje i provođenje evropskih vrijednosti, kao što su tolerancija i poštivanje drugog, vladavina prava, borba protiv korupcije i slično.

OPERATIVNI CILJEVI

- OC 3.1. Pozicionirati Spomenik prirode Tajan kao prepoznatljivu „outdoor“ turističku destinaciju
- OC 3.2. Unaprijediti turističku infrastrukturu, povećati broj turista i turističku potrošnju na općini
- OC 3.3. Jačanje kapaciteta javnih ustanova i institucija, NVO i saradnje sa njima
- OC 3.4. Afirmacija sporta i kulture
- OC 3.5. Jačanje kapaciteta JLS u cilju dostizanja evropskih standarda moderne,

efikasne i korisnički orjentirane javne uprave

- OC 3.6. Unaprjeđenje imidža općine, brendiranje imena, proizvoda i događaja
- OC 3.7. Razvijeni prostorni i kulturni kapaciteti za društvene i kulturne aktivnosti građana
- OC 3.8. Socijalna i sigurnosna podrška ugroženim kategorijama stanovništva i podrška projektima socijalne uključenosti

STRATEŠKI CILJ 4

Razvijena zajednica koja živi u čistom i zdravom okolišu i svoj razvoj bazira na održivom korištenju prirodnih bogatstava i energetskej efikasnosti

U sredini zdravog i ugodnog življenja, kakva Zavidovići mogu i trebaju postati, kroz zaštitu prirode neophodno je uspostaviti ekološku ravnotežu u prostoru, kojom će se trajno obezbijediti zdravi i humani, ekološki uslovi života i očuvati prirodne dragocjenosti kojih ovaj prostor ima u izobilju.

Fokusi planiranja proizilaze iz zatečenog stanja okoliša na području općine Zavidovići. Većih zagađivača zraka, iz industrijskih izvora nema, te je stanje zraka zadovoljavajuće. Problem postoji u urbanom dijelu općine tokom zimskih mjeseci, odnosno sezone grijanja, zbog velikog broja kotlovnica, a i domaćinstava koji kao energent koriste ugalj. Dugoročno, kroz aktivnosti usmjerene na toplifikaciju grada uz poštivanje principa racionalnog korištenja energenata i poticanja energetske učinkovitosti, potrebno je uticati na smanjenje zagađenja zraka u zimskom periodu.

Općina Zavidovići je izrazito bogata vodom (kaptiranim i nekaptiranim izvorima vode, kao i brojnim većim i manjim vodotocima). Bogatstvo vodom jeste privilegija, ali i obaveza jer neracionalno upravljanje vodnim bogatstvom neminovno dovodi do degradacije ovog resursa, te u tom pravcu, u narednom periodu treba poticati aktivnosti na održivom upravljanju vodnim resursima.

Kao grad na tri rijeke, dugogodišnja tradicija je da se određene lokacije koriste kao kupališta tokom ljetnih mjeseci. Ova prilika nije iskorištena u dovoljnoj mjeri, prevashodno zbog onečišćenja rijeka djelovanjem čovjeka (brojne kućne kanalizacije se direktno izlivaaju u rijeke ili njihove pritoke), te nema interesa za izgradnju značajnijih turističkih sadržaja koji bi unaprijedili kvalitet života Zavidovićana, te privukli i goste. U narednom periodu fokus treba biti na planiranju i izgradnji kanizacionog sistema koji bi stvorio preduslove za očuvanje i iskorištenje svih potencijala vodnog bogatstva kojim naša općina raspolaže.

Iako je regionalna sanitarna deponija uveliko otpočela sa radom, općina Zavidovići nije dostigla adekvatan nivo upravljanja otpadom, te se ova deponija koristi u zanemarivom obimu, a pored gradske deponije koja je dobrim dijelom neuređena i ne zadovoljava sanitarne i druge uslove, na općini postoji i veliki broj nelegalnih odlagališta otpada tzv. „divljih deponija“. U narednom periodu fokus treba biti na materijalnom i kadrovskom osnaživanju komunalnog preduzeća i preduzimanju aktivnosti na unaprjeđenju integralnog upravljanja otpadom.

Neadekvatna iskorištenost poljoprivrednog zemljišta, površine pod minama, degradirano zemljište i korita rijeka nakon eksploatacije sirovina, te neracionalna (nelegalna) eksploatacija i degradacija šuma također su značajan problem.

Stanje svijesti i nivo saznanja populacije o potrebi očuvanja, zaštite i unaprjeđenja životne sredine bitna je poveznica svih navedenih oblasti i predstavlja odnos građana prema elementima i ukupnosti životne sredine u zajednici. Nažalost, svakodnevno smo očevici dokaza o niskoj svijesti naših građana o potrebi očuvanja okoliša, a nevladine organizacije koje se prevashodno bave ovim pitanjima nemaju razvijene kapacitete za obezbjeđenje i implementaciju značajnijih projekata.

OPERATIVNI CILJEVI:

- OC 4.1. VODA: Smanjena emisija štetnih tvari iz netretiranih komunalnih otpadnih voda u vodne resurse za 5%
- OC 4.2. TLO: : Smanjeno zagađenje tla, uspostavom ekonomski održivog sistema upravljanja otpadom za cjelokupno (100%) područje općine Zavidovici, u potpunosti uklonjenim minsko eksplozivnim sredstvima i primjenjenim principima integralne poljoprivredne proizvodnje
- OC 4.3. ATMOSFERA: Smanjeno zagađenje zraka prouzrokovano sagorjevanjem fosilnih goriva za 20%.
- OC 4.4. Zaštićena, pravilno valorizirana i u funkciju održivog razvoja i turizma stavljena biološka raznolikost, prirodno, kulturno i historijsko naslijeđe općine Zavidovići

VIZIJA RAZVOJA OPĆINE ZAVIDOVIĆI				
VIZIJA	Konkurentna i poduzetna sredina, prepoznatljivog identiteta, općina ravnopravnih građana, sa ujednačenim urbanim i ruralnim razvojem, mjesto ugodnog i zdravog življenja			
STRATEŠKI CILJEVI	Izgradnja institucionalnog okvira koji će omogućiti stvaranje poticajnog i dinamičnog poslovnog okruženja, uz optimalno korištenje svih lokacijskih i infrastrukturnih pogodnosti	Razvoj komunalne i poslovne infrastrukture, jačanje ekonomskih aktivnosti (razvoj industrije, MSP, turizma i poljoprivrede) i povećanje zaposlenosti	Prepoznatljiv imidž Zavidovića, kao otvorene općine sa razvijenom društvenom infrastrukturom, raznovrsnom turističkom ponudom i efikasnom lokalnom upravom, orijentiranom prema EU integracijama	
OPERATIVNI CILJEVI	Usklađena organizaciona struktura u općini i stvoren povoljan institucionalni okvir za provođenje dijela Strategije integriranog razvoja kroz realizaciju projekata usmjerenih na podršku razvoja i zapošljavanja.	Povećati zaposlenost i izvoz za 10 %	Pozicionirati Spomenik prirode Tajan kao prepoznatljivu „outdoor“ turističku destinaciju	VODA: Smanjena emisija štetnih tvari iz netretiranih komunalnih otpadnih voda u vodne resurse za 5%
	Razvoj ljudskih resursa i izgradnja kapaciteta kroz permanentnu edukaciju kadrova	Osigurati podršku za stvaranje 50 ekonomski održivih poljoprivrednih domaćinstava u ruralnim područjima do 2021.godine	Unaprijediti turističku infrastrukturu, povećati broj turista i turističku potrošnju na općini	TLO: : Smanjeno zagađenje tla, uspostavljanje ekonomski održivog sistema upravljanja otpadom za cjelokupno (100%) područje općine Zavidovići, u potpunosti uklonjenim minsko eksplozivnim sredstvima i primjenjenim principima integralne poljoprivredne proizvodnje
	Unaprijeđenje upravljanja kroz razvoj i usavršavanje modela strateškog upravljanja razvojem	Privući investicije u elektroenergetski sektor i prehrambeno prerađivačku industriju	Jačanje kapaciteta javnih ustanova i institucija, NVO i saradnje sa njima	ATMOSFERA: Smanjeno zagađenje zraka prouzrokovano sagorjevanjem fosilnih goriva za 20%.
	Unaprijeđen sistem upravljanja javnim dobrima i korištenje javnih dobara za podršku integriranog razvoja što podrazumijeva uspostavu sistema partnerstva javnog i privatnog sektora, kao i formiranje novih poslovnih zona.	Privući okolinski prihvatljive investicije sa što većim stepenom finalizacije proizvoda	Socijalna i sigurnosna podrška ugroženim kategorijama stanovništva i podrška projektima socijalne uključenosti	Zaštićena, pravilno valorizirana i u funkciju održivog razvoja i turizma stavljena biološka raznolikost, prirodno, kulturno i historijsko naslijeđe općine Zavidovići
	Unaprijeđeno upravljanje prostorom, prirodnim i kulturno-historijskim naslijeđem, kao i turističkim destinacijama	Unaprijeđenje putne i komunalne infrastrukture	Jačanje kapaciteta JLS u cilju dostizanja evropskih standarda moderne, efikasne i korisnički orijentirane javne uprave	
	Razvoj informacione infrastrukture lokalne samouprave i podrška primjeni informacionih tehnologija i informatizaciji rada.		Unaprijeđenje imidža općine, brendiranje imena, proizvoda i događaja	
			Razvijeni prostorni i kulturni kapaciteti za društvene i kulturne aktivnosti građana	
			Afirmacija sporta i kulture	

3.3. SEKTORSKI RAZVOJNI PLAN

3.3.1. PLAN EKONOMSKOG RAZVOJA

Sektorsko fokusiranje

1.) SWOT analiza ekonomskog razvoja općine Zavidovići

U pogledu ekonomskog razvoja općina Zavidovići posebnu pažnju treba da posvetiti maksimiziranju svojih najbitnijih snaga koje se odnose na industrijsku tradiciju, obučenu radnu snagu, dostupnost željeznica, bogatstvo pitkom vodom i nezagađenim obradivim zemljištem, kao i značajne turističke potencijale. Kod maksimiziranja prednosti općine potrebno je uzeti u obzir i prilike koje općini stoje na raspolaganju a koje se odnose na prolazak autoputa, mogućnost razvoja prehrambeno-prerađivačke industrije, rastuće tržište „zdrave hrane“, „eko“ i seoskog turizma. Sa druge strane, općina treba da uloži napore za minimiziranje glavnih slabosti i prijetnji koje utiču na ekonomski razvoja. Najbitnije slabosti su vezane za prisustvo „sive ekonomije“ i rada „na crno“, negativni efekti privatizacije, nedostatak poduzetničkog duha i odupiranje novim tehnologijama, neiskorištenost prirodnih resursa u svrhu razvoja poljoprivrede i turizma dok se prijetnje odnose na neusklađenost nadležnosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave i mehanizama za rješavanje pitanja dodijeljenih u nadležnost, nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH za strane ulagače kao i politička i pravna nestabilnost u BiH i okruženju.

SNAGE	SLABOSTI
dostupnost radne snage (povoljna starosna struktura)	nerazvijenost kapaciteta za preradu poljoprivrednih proizvoda
obučena radna snaga u sektoru drvoprerade	usitnjenost poljoprivrednih posjeda
obučena radna snaga u sektoru metaloprerade	negativni efekti privatizacije
definirane poslovne zone sa izgrađenom ključnom infrastrukture	prisustvo „sive ekonomije“ i rada „na crno“
dostupnost željeznice (povoljna saobraćajna povezanost)	loš odnos prema prirodnim resursima i nizak stepen svijesti o očuvanju okoliša
	nedostatak programa prekvalifikacije
	nedostatak poduzetničkog duha i odupiranje

<p>industrijska tradicija</p> <p>gestrateški položaj Zenica- Doboj- Tuzla</p> <p>razvijena proizvodnja maline</p> <p>blizina univerziteta i instituta (Zenica)</p> <p>bogatstvo jedinstvenim prirodnim fenomenima na relativno malom prostoru</p> <p>nezagađena priroda i vodeni resursi</p>	<p>novim trendovima</p> <p>neiskorištenost prirodnih resursa u svrhu razvoja poljoprivrede i turizma</p> <p>nedovoljna saradnja sa dijasporom</p> <p>nedovoljno razumjevanje potencijala turizma i potrebe konzervacije od strane lokalne zajednice</p>
<p>PRILIKE</p>	<p>PRIJETNJE</p>
<p>prolazak autoputa</p> <p>mogućnost razvoja logističkih centara</p> <p>mogućnost razvoja prehrambeno-prerađivačke industrije</p> <p>intenziviranje poljoprivredne proizvodnje</p> <p>rastuće tržište „ zdrave hrane“, “eko” i seoskog turizma</p> <p>korištenje poticaja viših nivoa vlasti za industrijsku proizvodnju, poljoprivredu i turizam</p> <p>raspoloživost razvojnih fondova – Razvojna banka FBiH</p> <p>korištenje pretpristupnih fondova za finansiranje razvojnih projekata</p> <p>uspostavljanje čvršćih partnerskih odnosa lokalna zajednica-privatni sektor</p> <p>razvoj voćarstva i povrtlarstva i kapaciteta za preradu voća, povrća, ljekovitog bilja i meda</p> <p>mogućnost korištenja značajnog hidro-energetskog potencijala</p> <p>saradnja sa drugim turističkim regijama u inostranstvu (Piemonte)</p>	<p>uticaj globalne ekonomske krize na ekonomsko i socijalno stanje u općini</p> <p>politička i pravna nesigurnost na području BiH, dodatno naglašena ekonomskom krizom</p> <p>međusobna nepovezanost i neusklađenost javnih politika, fondova i institucija (između EU, OHR, države, entiteta i lokalnog nivoa), koji bi trebali ubrzati i olakšati strukturne reforme u ekonomiji i društvu</p> <p>nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH za strane investitora</p> <p>neusklađenost nadležnosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave i mehanizama za rješavanje pitanja dodijeljenih u nadležnost</p> <p>nedorečena zakonska regulativa iz oblasti biznisa</p> <p>visoke kamatne stope</p> <p>neracionalno korištenje šumskih potencijala</p> <p>odlazak kvalitetnih kadrova u velike centre</p> <p>nelojalna konkurencija</p> <p>bespravna gradnje, bespravna sječa šume i krivolov u okvirima Spomenika prirode “Tajan”</p>

2.) Operativni ciljevi ekonomskog razvoja

- OC 2.1. Povećati zaposlenost i izvoz za 10 %
- OC 2.2. Osigurati podršku za stvaranje 50 ekonomski održivih poljoprivrednih domaćinstava u ruralnim područjima do 2016.godine
- OC 2.3. Privući investicije u elektroenergetski sektor i prehrambeno prerađivačku industriju
- OC 2.4. Privući okolinski prihvatljive investicije sa što većim stepenom finalizacije proizvoda
- OC 2.5. Unaprjeđenje putne i komunalne infrastrukture
- OC 3.1. Pozicionirati Spomenik prirode Tajan kao prepoznatljivu „outdoor“ turističku destinaciju
- OC 3.2. Unaprijediti turističku infrastrukturu, povećati broj turista i turističku potrošnju na općini

Ciljevi ekonomskog razvoja su u vezi sa strateškim ciljevima, a njihova realizacija je u uskoj korelaciji sa ciljevima iz oblasti zaštite životne sredina i društvenog razvoja:

- OC 3.3. Jačanje kapaciteta javnih ustanova i institucija, NVO i saradnja sa njima
- OC 3.5. Jačanje kapaciteta JLS u cilju dostizanja evropskih standarda moderne, efikasne i korisnički orjentirane javne uprave
- OC 3.6. Unaprjeđenje imidža općine, brendiranje imena, proizvoda i događaja
- OC 4.2. Smanjeno zagađenje tla, uspostavom ekonomski održivog sistema upravljanja otpadom za cjelokupno (100%) područje općine Zavidovici, u potpunosti uklonjenim minsko eksplozivnim sredstvima i primjenjenim principima integralne poljoprivredne proizvodnje
- OC 4.4. Zaštićena, pravilno valorizirana i u funkciju održivog razvoja i turizma stavljena biološka raznolikost, prirodno, kulturno i istorijsko naslijeđe općine Zavidovići

3.) Integracija sa strateškim dokumentima viših nivoa

Sektorski ciljevi ekonomskog razvoja općine Zavidovići imaju svoje uporište u dokumentima viših strategija, planova i zakona, počevši od strateških dokumenata na državnom nivou, preko federalnog, do kantonalnog.

Strategijom razvoja BiH je u okviru strateškog cilja koji se odnosi na konkurentnost predviđeno kontinuirano poboljšavanje produktivnosti preduzeća, te podrška klasterima i jačanju lanaca vrijednosti.

Strategijom razvoja BiH je u okviru strateškog cilja koji se odnosi na zapošljavanje predviđen razvoj malih i srednji preduzeća i otvaranje novih radnih mjesta kroz: razvoj instrumenata finansijske podrške razvoju MSP-ova, osiguravanje finansijske podrške osnivanju MSP-ova, te podsticanje razvoja inkubatora.

Također, u okviru strateškog cilja koji se odnosi na održivi razvoj, Strategija razvoja BiH navodi na potrebu daljeg razvoja poljoprivrede na bazi korištenja prirodnih kompetitivnih prednosti, te modernizacije poljoprivredne proizvodnje radi povećanje njene efikasnosti, konkurentnosti i koncepta održivog razvoja ruralnog područja, što je u skladu s EU politikama poljoprivrede. S tim u vezi se navodi potreba poboljšanja konkurentnosti u proizvodnji, preradi i trgovini uz podizanje nivoa kvaliteta i sigurnosti domaćih proizvoda kroz:

1. Investicije u poljoprivredna gazdinstva/organizacije i investicije u modernizaciju postojećih i izgradnju novih kapaciteta za preradu i doradu poljoprivrednih proizvoda
2. Uređenje poljoprivrednog zemljišta
3. Uspostavljanje i unapređenje saradnje u proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda
4. Podrška za uvođenje sistema kontrole i kvaliteta
5. Podrška organizacijama poljoprivrednih proizvođača
6. Ribarstvo, politika za unapređenje domaćeg i izvoznog tržišta

U strategiji razvoja BiH naglasak je dat na klasterizaciju u oblasti turizma (str. 53): „Neophodno je adekvatnim instrumentima investicione i fiskalne politike usmjeravati investicije, posebno inostrane direktne investicije k postojećim i potencijalnim klusterskim inicijativama, kao mjestima na kojima će se najbolje oplođivati, što se treba testirati pilot projektima prvenstveno u oblasti strateških izvoznih proizvoda, kao što su klusterske inicijative u oblasti turizma koje se mogu zasnivati na bogatom prirodnom, kulturnom, historijskom naslijeđu, povezivati urbani i eko-turizam i zajedničkom promocijom uveliko povećati izvoznju ponudu u BiH.“, te na razvoj ruralnog turizma (str.91), što je utvrđeno i kao mjera 4: „Promocija ruralnog turizma - Zahvaljujući bogatom prirodnom naslijeđu, nezagađenim rijekama, raznovrsnoj flori i

fauni, blagom klimi, ali i jednako značajnom kulturno-historijskom nasljeđu, ruralna područja posjeduju odlične preduslove za razvoj ruralnog turizma. U širem smislu, ruralni turizam podrazumijeva skup aktivnosti i usluga, osiguranih od strane ruralnog stanovništva, s ciljem privlačenja domaćih i inostranih turista, kao i promocije tradicije, običaja, ambijentalnih i drugih vrijednosti u ruralnim područjima.“

Plan ekonomskog razvoja općine Zavidovići usklađen je i sa strateškim dokumentom „Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Federaciji Bosne i Hercegovine“ (www.fmrpo.gov.ba) u kojem ne, između ostalog navedeno:

„Dugoročno gledajući, primjenom mjera i ostvarenjem prioriteta i ciljeva postavljenih ovim dokumentom ostvario bi se razvoj na načelima koncepcije održivoga razvoja, a malom i srednjem poduzetništvu olakšalo bi se povezivanje s gospodarstvima europskih zemalja“.

Nadalje, dokumentom su obuhvaćeni slijedeći ciljevi razvoja i razvojne (poticajne) mjere:

Ciljevi razvitka malog i srednjeg poduzetništva u Federaciji Bosne i Hercegovine (str.137.) jačanje konkurentne sposobnosti malog i srednjeg poduzetništva, smanjenje administrativnih prepreka, ravnomjeran regionalni / kantonalni razvoj, jačanje poduzetničke klime u društvu te podizanje kvalitete poduzetničke infrastrukture, jačanje elektroničkog poslovanja.

Poticajne mjere za razvitak malog i srednjeg poduzetništva (str.138.) promicanje poduzetništva, izobrazba svih sudionika iz Programa poticanja malog i srednjeg poduzetništva, financijska podrška poduzetnicima, usklađivanje postojećih zakonski propisa sa potrebama malog i srednjeg poduzetništva, stručna pomoć poduzetnicima, podrška tehnološkom razvitku te razvitak poduzetničke infrastrukture (podmirivanje potreba za poslovnim prostorom, savjetodavnim uslugama, informacijama i sl.), poticanje međusobne suradnje i povezivanje subjekata malog i srednjeg poduzetništva, te poticanje suradnje s velikim poduzetnicima.

Usklađenost se odražava kroz sve operative ciljeve plana ekonomskog razvoja, a posebno u pogledu poticanja zapošljavanja, preduzetničke klime i preduzetničke infrastrukture.

Nadalje, u ovom strateškom dokumentu je navedeno (str. 145):

„Uzimajući u obzir stanje i potrebe u Federacije Bosne i Hercegovine razvijali bi se sljedeći oblici podržavajuće gospodarske infrastrukture:

1. lokalne razvojne agencije/ poduzetnički centri,
2. poduzetnički inkubatori,
3. tehnološki parkovi i

4. male poslovne zone.“

Navedeni elementi su sadržani u strateškom dokumentu Općine Zavidovići i na nivou operativnih ciljeva i na nivou projekata, kao i principi sadržani u dijelu dokumenta koji se odnosi na praćenje realizacije i efekata planiranih mjera (str. 151): „Budući da povećanje konkurentnosti vodi boljem plasmanu proizvoda na domaćem i inozemnom tržištu, to ujedno vodi većoj zaposlenosti i izaziva ulazak novih konkurenata na tržište. Stoga je opravdano da se promatraju učinci primjene mjera iz Projekta, kao i izostanak primjene mjera na: konkurentnost malog i srednjeg poduzetništva promatranu kao udio dodane vrijednosti koju stvaraju mala i srednja poduzeća u ukupnom bruto domaćem proizvodu, udio malih i srednjih poduzetnika u ukupnom broja pravnih osoba i udio zaposlenih u malom i srednjem poduzetništvu u ukupnoj zaposlenosti.,,

Osim usklađenosti sa strateškim dokumentom „Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Federaciji Bosne i Hercegovine“, vodilo se računa i o odredbama Zakona o poticanju razvoja male privrede, te se uzeo u obzir i Nacrt Zakona o poticanju razvoja male privrede u FBiH, za čije donošenje su prevashodno navedeni razlozi:

- usklađivanje definicije subjekata male privrede s preporukama EU i utvrđivanje kriterija za klasifikiranje subjekata na mikro, mala i srednja preduzeća
- jasnije definiranje ciljeva razvoja male privrede i mjera za njihovo ostvarivanje
- definiranje načina donošenja programa razvoja male privrede, kao i obaveza donošenja godišnjeg plana provođenja programa razvoja kojim se utvrđuju prioriteti i plan pojedinih podsticajnih mjera i aktivnosti
- određivanje nositelja Programa razvoja i jasno definiranje njihovih obaveza, odnosno obveze sinergetskog djelovanja
- određivanje prava i obaveza korisnika poticajnih sredstava
- donošenje zakonske osnove za osnivanje agencije za razvoj male privrede
- Osiguranje učinkovitijeg nadzora nad korištenjem, kao i praćenje učinaka dodijeljenih podsticaja

Federalnom Strategijom razvoja turizma (www.fmoit.gov.ba), definirane su strateške odrednice razvoja turizma (str. 86) stoji:

„5.2. Strateške odrednice razvoja turizma Federacije Bosne i Hercegovine

Polazeći od raspoloživih resursa, trendova na svjetskom tržištu, tradicije i stanja turizma u destinaciji F BiH te izabranog modela razvoja može se pristupiti formuliranju strateških odrednica. Kod toga, uvijek na umu treba imati da strateške odrednice moraju biti usuglašene sa svim ključnim činiteljima (subjektima) razvojne politike i da ih (odrednice) kontinuirano treba pratiti i, po potrebi, korigirati (monitoring).

5.2.1. Ciljevi razvoja turizma Federacije Bosne i Hercegovine

Ekonomski ciljevi:

- turizam kao pokretač razvoja gospodarstva u cjelini;
- rast investiranja;
- razvoj poduzetništva,
- obrtništva;
- veće zapošljavanje;
- povećanje turističke potrošnje;
- proizvodnja autohtonih proizvoda;
- smanjenje uvozne komponente;
- cjelogodišnje poslovanje (sezonalnost je ponegdje nemoguće izbjeći);
- viša kvaliteta smještajnih

Socio-kulturni ciljevi:

- rast kvalitete života lokalnog stanovništva,
- sigurnost za lokalno stanovništvo i turiste;
- očuvanje kulturno-povijesne baštine;
- očuvanje lokalnog identiteta u uvjetima globalizacije;
- prožimanje kultura;
- povezivanje ljudi...

Zaštita okoliša:

- Zaštita prirodnih resursa,
- eko-standardi,
- racionalno korištenje energije;
- unaprjeđenje infrastrukture;
- monitoring zagađenja;
- sprječavanje vizualnog zagađenja prostora,
- prostorno planiranje.“

Zatim je na strani navedeno (str. 88):

„a. Potrebno je promijeniti svijest interesnih subjekata o turizmu – danas se turizam više tretira kao ekonomsko-financijska kategorija i nerijetko kao izvor brzih i lakih zarada. Turizam je iz tog razloga potrebno promovirati kao prostor za ispostavljanje kulture i identiteta, nacionalnog ponosa, poslovnih vještina i kao prostor za dugoročni rast poduzeća, regija i Federacije. Potrebno je razvijati se u skladu s održivim turizmom i kreiranim inovacijama temeljenih na vlastitoj viziji i pozicioniranju.

b. Potrebno je uspostaviti odgovornost za razvoj turizma - federalna i regionalna / županijska / kantonalna) vlast mora više utjecati (brinuti) na razvojne procese u turizmu. U procesu planiranja i izgradnje kapaciteta, u privatizacijskim procesima, privlačenju kapitala, razvoju ljudskih potencijala, davanja značajnih poticaja i drugim ključnim pitanjima od kojih zavisi opća kvaliteta turizma u regiji. Svjetska iskustva govore da se turizmom najefikasnije upravlja s razine regije, pa je poželjno da F BiH sa županijama/kantonima preuzme odgovornost za vlastiti turizam. Inteligentnim upravljanjem potrebno je podići kvalitetu života svih naselja, općina i gradova te zajedničkom suradnjom izgraditi snažnu turističku regiju.“

Imajući u vidu predložene razvojne projekte u planu ekonomskog razvoja, strateške odrednice Strategije razvoja turizma na federalnom nivou mogu podržati brži i snažniji razvoj turizma u općini Zavidovići.

Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016-2020 prepoznaje sljedeća četiri strateška cilja (str.42):

1. Razvijati i poticati industriju, energetiku, rudarstvo i preduzetništvo
2. Pružiti veću podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma
3. Unaprijediti kvalitet življenja kroz stvaranje održivog i pravičnog društvenog okruženja
4. Poboljšati trenutno stanje okoliša, povećati energetske efikasnost i unaprijediti javnu infrastrukturu

U okviru prvog strateškog cilja detaljnije su definirana tri prioritetna cilja, koji u potpunosti koincidiraju sa Strategijom integriranog razvoja općine Zavidovići:

1. Povećati konkurentnost sektora sa najvećim potencijalom za industrijski rast
2. Razvijati postojeće i kreirati nove energetske kapacitete
3. Povećati konkurentnost MSP i unaprijediti poduzetnički ambijent

Mjere, koje će obezbijediti realizaciju prioritetnih ciljeva (str.55-63):

1. Uvođenje novih tehnologija i međunarodnih standarda za unapređenje konkurentnosti metaloprerađivačkog, drvoprerađivačkog, kožarsko-tekstilnog i IT sektora

2. Modernizacija opreme i naučno-istraživačke infrastrukture u ZDK
3. Promocija privrednih potencijala Zeničko-dobojskog kantona i unapređenje poslovnog ambijenta
4. Modernizacija i proširenje rudnika uglja i kamenoloma na području ZDK za dodatnu proizvodnju
5. Procjena potencijala obnovljivih izvora energije u ZDK i njihova promocija
6. Razvoj novih energetske postojenja na području ZDK (u okviru nadležnosti ZDK i u koordinaciji sa Vladom FBiH)
7. Unapređenje poslovno-preduzetničke infrastrukture
8. Podrška razvoju MSP i izvozu
9. Podrška preduzetništvu i jačanje preduzetničkih sposobnosti ciljanih skupina

U okviru strateškog cilja 2 – „Pružiti veću podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma“, definiranog u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016-2020, definisan je i prioritetni ciljev u oblasti poticanja razvoja turizma (str. 45): „Unaprijediti i promovisati kulturni-historijske i prirodne potencijale za razvoj turizma“

Mjere, koje će obezbijediti realizaciju prioritetnih ciljeva (str.55-63):

1. Povećanje kvaliteta, valorizacija i standardizacija turističke ponude
2. Građenje imidža/promocija turističke ponude i mogućnosti ZDK uz povezivanje u regionalnu turističku ponudu
3. Unapređenje turističke infrastrukture i revitalizacija kulturno-historijskih objekata

U okviru strateškog cilja 2 – „Pružiti veću podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma“, definiranog u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016-2020, definisani su prioritetni ciljev u oblasti ruralnog razvoja i poljoprivrede (str. 45):

1. Podržati razvoj poljoprivrede sa težištem na oblastima koje imaju tendenciju rasta
2. Unaprijediti razvoj infrastrukture u kontekstu ruralnog razvoja
3. Razviti održivi model upravljanja šumama

Mjere, koje će obezbijediti realizaciju prioritetnih ciljeva (str.65-77):

1. Podrška unapređenju poljoprivredne infrastrukture
2. Unapređenje pristupa uslugama za poljoprivrednike
3. Unapređenje politike i pravnog okvira za razvoj poljoprivrede
4. Podrška perspektivnim proizvodnjama i samozapošljavanju u poljoprivredi
5. Intenziviranje poljoprivredne proizvodnje u konkurentnim oblastima kroz naučno-stručne projekte i edukaciju
6. Podrška višem stepenu prerade i izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda

7. Uređenje i zaštita poljoprivrednog zemljišta
8. Poboljšanje infrastrukture i dostupnosti javnih usluga ruralnoj populaciji
9. Unapređenje sadržaja za život na selu
10. Unapređenje zaštite šumskog bogatstva
11. Usklađivanje aktivnosti gospodarenja šumskim resursima sa principima i kriterijima međunarodno priznatog programa certificiranja

Iz navedenih odrednica i prioritetnih ciljeva strateških dokumenata svih nivoa, lako je uočiti jasnu povezanost sa strateškim i prioritetnim ciljevima, kao i mjerama i projektima Strategije integriranog razvoja općine Zavidovići za period 2017-2026.

4.) Programi, mjere i projekti

Definirati u slijedećoj fazi izrade Strategije integriranog razvoja općine Zavidovići za period 2017-2026.

3.3.2. PLAN ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Sektorsko fokusiranje

1.) SWOT analiza stanja okoliša

U cilju zaštite okoliša općina Zavidovići posebnu pažnju treba da posveti maksimiziranju svojih najbitnijih snaga koje se odnose na jačanje saradnje sa nevladinim sektorom u oblasti ekologije, bogatstvo jedinstvenim prirodnim fenomenima na relativno malom prostoru, nezagađenu prirodu i bogatstvo vodama kao i mogućnosti iskorištavanja prilika koje joj stoje na raspolaganju, a koje se odnose na korištenje regionalne deponije Moščanica, korištenje obnovljivih izvora energije, rastuće tržište „zdrave hrane“.

Sa druge strane, općina treba da uloži napore za minimiziranje glavnih slabosti i prijetnji koje utiču na životnu sredinu. Najbitnije slabosti su vezane za loš odnos prema prirodnim resursima i nizak stepen svijesti o očuvanju okoliša, nezatvaranje gradske deponije otpada, veliki broj divljih deponija, nepostojanje kolektora sa prečistačima za otpadne vode dok se prijetnje odnose nekontrolisanu sječu šume, nekontrolisanu gradnju mini hidrocentrala, bespravnu gradnju, bespravnu sječu šume i krivolov u okvirima Spomenika prirode “Tajan”

SNAGE	SLABOSTI
<p>jačanje saradnje sa NVO sektorom u oblasti ekologije</p> <p>bogatstvo jedinstvenim prirodnim fenomenima na relativno malom prostoru</p> <p>nezagađena priroda i vodeni resursi</p> <p>postojanje uređenih izletišta</p> <p>funkcionalno komunalno preduzeće</p>	<p>loš odnos prema prirodnim resursima i nizak stepen svijesti o očuvanju okoliša</p> <p>postojanje gradske deponije otpada</p> <p>veliki broj divljih deponija</p> <p>nepostojanje kolektora sa prečistačima za otpadne vode</p> <p>nedovoljno razvijeni kapaciteti NVO sektora</p> <p>neprovođenje zakonske regulative iz oblasti zaštite životne sredine</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>rastuće tržište „ zdrave hrane“, „eko“ i seoskog turizma</p> <p>korištenje pretpristupnih fondova za finansiranje razvojnih projekata iz oblasti ekologije</p> <p>korištenje obnovljivih izvora energije</p> <p>korištenje regionalne deponije Mošćanica</p>	<p>nekontrolisana sječa šume</p> <p>nekontrolisana gradnja mini hidrocentrala</p> <p>bespravna gradnje, bespravna sječa šume i krivolov u okvirima Spomenika prirode “Tajan”</p> <p>međusobna nepovezanost i neusklađenost javnih politika, fondova i institucija (između EU, OHR, države, entiteta i lokalnog nivoa), koji bi trebali ubrzati i olakšati strukturne reforme</p> <p>neusklađenost nadležnosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave i mehanizama za rješavanje pitanja dodijeljenih u nadležnost prijenos nadležnosti na općine za osnovno obrazovanje bez srazmjernih finansijskih sredstava</p>

2.) Operativni ciljevi zaštite životne sredine

- OC 4.1. VODA: Smanjena emisija štetnih tvari iz netretiranih komunalnih otpadnih voda u vodne resurse za 5 %
- OC 4.2. TLO: : Smanjeno zagađenje tla, uspostavom ekonomski održivog sistema upravljanja otpadom za cjelokupno (100%) područje općine Zavidovici, u potpunosti uklonjenim minsko eksplozivnim sredstvima i primjenjenim principima integralne poljoprivredne proizvodnje
- OC 4.3. ATMOSFERA: Smanjeno zagađenje zraka prouzrokovano sagorjevanjem fosilnih goriva za 20 %.
- OC 4.4. Zaštićena, pravilno valorizirana i u funkciju održivog razvoja i turizma stavljena biološka raznolikost, prirodno, kulturno i istorijsko naslijeđe općine Zavidovići

Ciljevi zaštite životne sredine su u vezi sa strateškim ciljevima, a njihova realizacija je u uskoj korelaciji sa ciljevima iz oblasti institucionalnog razvoja, te ekonomskog i društvenog razvoja:

- OC 1.3. Unaprjeđenje upravljanja kroz razvoj i usavršavanje modela strateškog upravljanja razvojem
- OC 1.6. Unaprijeđeno upravljanje prostorom, prirodnim i kuturno-historijskim naslijeđem, kao i turističkim destinacijama.
- OC 2.2. Osigurati podršku za stvaranje 50 ekonomski održivih poljoprivrednih domaćinstava u ruralnim područjima do 2016.godine
- OC 2.4. Privući okolinski prihvatljive investicije sa što većim stepenom finalizacije proizvoda
- OC 2.5. Unaprjeđenje putne i komunalne infrastrukture
- OC 3.1. Pozicionirati Spomenik prirode Tajan kao prepoznatljivu „outdoor“ turističku destinaciju
- OC 3.3. Jačanje kapaciteta javnih ustanova i institucija, NVO i saradnja sa njima
- OC 3.5. Jačanje kapaciteta JLS u cilju dostizanja evropskih standarda moderne, efikasne i korisnički orjentirane javne uprave
- OC 3.6. Unaprjeđenje imidža općine, brendiranje imena, proizvoda i događaja

3.) Integracija sa strateškim dokumentima viših nivoa

Najznačajniji strateški dokument iz oblasti životne sredine na nivou BiH je Akcioni plan zaštite životne sredine Bosne i Hercegovine (NEAP BiH). Osam prioriternih oblasti NEAP-a su:

- Vodni resursi / otpadne vode
- Održivi razvoj ruralnih područja
- Upravljanje životnom sredinom (informacioni sistem/integralno planiranje/edukacija)
- Zaštita biološke i pejzažne raznolikosti
- Otpad / upravljanje otpadom
- Privreda / održivi razvoj privrede
- Javno zdravlje
- Deminiranje

Inače, oblasti – „Zakonsko i institucionalno jačanje“ i „Izrada dokumentacione osnove za planiranje i upravljanje životnom sredinom“ su prepoznate kao uslov za implementaciju predviđenih aktivnosti u svim drugim oblastima.

Drugi značajan strateški dokument iz ove oblasti, a koji je donesen na entitetskom nivou, jeste Strategija zaštite okoliša Federacije Bosne i Hercegovine, te je i ona imala značajno mjesto pri definiranju sektorskih ciljeva i mjera. Ova strategija se sastoji od četiri dijela:

- Federalna strategija zaštite prirode;
- Federalna strategija zaštite zraka;
- Federalna strategija upravljanja otpadom;

Federalna strategija zaštite voda, odnosno, upravljanja vodama, koja se radi posebno.

U okviru strateškog cilja 4 – „Poboljšati trenutno stanje okoliša, povećati energetske efikasnosti i unaprijediti javnu infrastrukturu“, definiranog u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016-2020, definisani su i prioritetni ciljevi u oblasti zaštite okoliša (str. 45):

1. Povećati energetske efikasnosti postojećih potrošača
2. Uskladiti razvoj energetske i industrijske sektora sa načelima zaštite okoliša
3. Osigurati održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i zaštitom okoliša

Mjere, koje će obezbijediti realizaciju prioritetnih ciljeva (str.99-103):

1. Provođenje programa mjera za povećanje energetske efikasnosti javnih i privrednih objekata
2. Promovisanje principa energetske efikasnosti
3. Poboljšanje okolinskog aspekta iskorištenja energetske potencijala
4. Poboljšanje očuvanja i efikasnog upravljanja prirodnim resursima
5. Uspostava informacionog sistema kvalitete komponenti okoliša

4.) Programi mjere i projekti

Definirati u slijedećoj fazi izrade Strategije integriranog razvoja općine Zavidovići za period 2017-2026.

3.3.3. PLAN DRUŠTVENOG RAZVOJA

Sektorsko fokusiranje

1.) SWOT analiza društvenog razvoja općine Zavidovići

U svrhu društvenog razvoja općina Zavidovići posebnu pažnju treba posvetiti maksimiziranju svojih najbitnijih snaga koje se odnose na razvijeno srednjoškolsko obrazovanje, razvijene javne institucije, veliki broj sportskih klubova i udruženja, jačanje saradnje sa nevladinim sektorom kao i mogućnosti iskorištavanja prilika koje joj stoje na raspolaganju, a koje se odnose na korištenje međunarodnih i domaćih fondova, uspostavljanje čvršćih odnosa lokalna zajednica – privatni sektor, korištenje liberalizacije viznog režima za privredno i društveno povezivanje.

Sa druge strane, općina treba da uloži napore za minimiziranje glavnih slabosti i prijetnji koje mogu uticati na društveni razvoj i na konkurentnost područja. Najbitnije

slabosti su vezane za nedovoljno razvijene kapacitete nevladinog sektora, neadekvatan tretman kulturno-historijskog nasljeđa i nepostojanje definiranog specifičnog kulturno-historijskog nasljeđa općine, nedovoljna afirmacija mladih, nedovoljno budžetskih sredstava za kulturne manifestacije, općenito, dok se prijete odnose na: odlazak mladih u velike centre, loši programi obrazovnog sistema koji ne prati tokove u privredi i hiperprodukcija kadra, uticaj globalne ekonomske krize na socio-ekonomsko stanje u općini.

SNAGE	SLABOSTI
<p>razvijeno srednjoškolsko obrazovanje blizina univerziteta i instituta (Zenica) veliki broj sportskih klubova i udruženja jačanje saradnje sa NVO sektorom</p>	<p>prisustvo “sive ekonomije” i rada “na crno” loš odnos prema prirodnim resursima i nizak stepen svijesti o očuvanju okoliša nedostatak programa prekvalifikacije nedostatak poduzetničkog duha i odupiranje novim trendovima nedovoljna afirmacija mladih kulturno-historijsko nasljeđe nije adekvatno tretirano ne postojanje definiranog specifičnog kulturno-historijskog nasljeđa općine nedovoljno razvijeni kapaciteti NVO sektora održavanje i promoviranje kulturnog naslijeđa suviše ovise o sve oskudnijim budžetskim i sponzorskim sredstvima</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>korištenje liberalizacije viznog režima za privredno povezivanje, edukaciju kadrova, zapošljavanje i dr. uspostavljanje čvršćih partnerskih odnosa lokalna zajednica-privatni sektor donošenje zakona o privatnom i javnom partnerstvu</p>	<p>uticaj globalne ekonomske krize na ekonomsko i socijalno stanje u općini politička i pravna nesigurnost na području BiH, dodatno naglašena ekonomskom krizom međusobna nepovezanost i neusklađenost javnih politika, fondova i institucija (između EU, OHR, države, entiteta i lokalnog nivoa), koji bi trebali ubrzati i olakšati strukturne reforme u ekonomiji i društvu nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH za strane investitora neusklađenost nadležnosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave i mehanizama za rješavanje pitanja dodijeljenih u nadležnost prijenos nadležnosti na općine za osnovno obrazovanje bez srazmjernih finansijskih sredstava loši programi obrazovnog sistema koji ne prati tokove u privredi i hiperprodukcija kadra</p>

2.) Operativni ciljevi društvenog razvoja

- OC 3.3. Jačanje kapaciteta javnih ustanova i institucija, NVO i saradnja sa njima
- OC 3.4. Afirmacija sporta i kulture
- OC 3.5. Jačanje kapaciteta JLS u cilju dostizanja evropskih standarda moderne, efikasne i korisnički orjentirane javne uprave
- OC 3.6. Unaprjeđenje imidža općine, brendiranje imena, proizvoda i događaja
- OC 3.7. Razvijeni prostorni i kulturni kapaciteti za društvene i kulturne aktivnosti građana
- OC 3.8. Socijalna i sigurnosna podrška ugroženim kategorijama stanovništva i podrška projektima socijalne uključenosti

Ciljevi društvenog razvoja su u vezi sa strateškim ciljevima, a njihova realizacija je u uskoj korelaciji sa ciljevima iz oblasti ekonomskog razvoja i zaštite životne sredine:

- OC 2.1. Povećati zaposlenost i izvoz za 10 %
- OC 2.2. Osigurati podršku za stvaranje 50 ekonomski održivih poljoprivrednih domaćinstava u ruralnim područjima do 2016. godine
- OC 2.5. Unaprjeđenje putne i komunalne infrastrukture
- OC 3.2. Unaprijediti turističku infrastrukturu, povećati broj turista i turističku potrošnju na općini.
- OC 4.4. Zaštićena, pravilno valorizirana i u funkciju održivog razvoja i turizma stavljena biološka raznolikost, prirodno, kulturno i istorijsko naslijeđe općine Zavidovići

3.) Integracija sa strateškim dokumentima viših nivoa

Prijedlog Strategije socijalnog uključivanja BH poseban naglasak stavlja na socijalnu integraciju kroz participaciju na tržištu rada. U tom smislu, Strategija definiše strateške pravce koji su bitni za Općinu s obzirom na definisani sektorski fokus:

- osigurati uključivanje socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada i
- osigurati pristup svim dobrima, uslugama, resursima i pravima koje će poboljšati aktivno učešće socijalno isključenih na tržištu rada.

Strategija definira i druge prioritete od značaja za društveni razvoj na području općine:

- razvijati kapacitete pružatelja usluga socijalne zaštite na lokalnom nivou;
- jačati mehanizme socijalnog dijaloga i razviti partnerstva i participaciju svih relevantnih aktera
- razvijati mreže socijalne zaštite kroz jačanje međusektorske saradnje sa zdravstvom, obrazovanjem, institucijama tržišta rada i NVO-ima

Zakon o predškolskom obrazovanju postavlja pred općinu obavezu osiguravanja uslova za jednaku dostupnost kvalitetnih programa predškolskog obrazovanja svoj djeci na području općine. Ovaj zakon je posebno važan sa aspekta orijentisanosti općine Zavidovići na održavanje nastave u skladu sa pedagoškim standardima u svim školama na području općine.

U domenu obrazovanja, plan društvenog razvoja naslanja se na Strateške pravce razvoja obrazovanja u BiH, sa planom implementacije 2008-2015, i na Strategiju razvoja stručnog obrazovanja i obuke u BiH za period 2007-2013.

Trenutno vlade na svim nivoima u BiH prepoznaju važnost razvoja neformalnog obrazovanja i obrazovanja odraslih. Ministarstvo civilnih poslova BiH u saradnji sa Evropskom komisijom započelo je proces izrade zakona i strategije obrazovanju odraslih. U tom smislu, uloga lokalnog nivoa uprave postaje ključna kako u pravcu identifikovanja potreba u ovom sektoru obrazovanja ali i kreiranju strateških partnerstava i uspostavi saradnje svih zainteresovanih strana kako bi se odgovorilo na trenutne potrebe privrede ali i ukupne razvojne potrebe.

U oblasti kulture relevantna je Strategija kulturne politike u BiH, u kojoj su definirana strateška opredjeljenja kulturne politike u BiH, kao i dugoročni ciljevi (str. 34): „Osnovna dugoročna opredjeljenja kulturne strategije u Bosni i Hercegovini afirmiraju se kao: (a) istraživanje, zaštita, međusektorsko promoviranje objekata i kontinuirani razvoj svih vrijednosti koje čine kulturni kapital BiH, kulturni kapital u cjelini i kulturni kapital u okviru nacionalnih kultura; (b) održavanje kontrole/suvereniteta nad vrijednostima/objektima koji su presudni za dugoročnu samoodrživost kulturnog kapitala u BiH.

18.1. Primarni - okvirni ciljevi strategije

Primarni (okvirni) ciljevi strategije su sadržani u uvođenju kulturnog modela (kulturne politike) koji:

- potiče rast općeg nivoa građanske samoodgovornosti za stanje i zbivanja u društvu,
- povećava resursne statuse, jača poslovnu konkurentnost i bogati opći imidž BiH i svih njenih socijalnih i ekonomskih agregata,
- povećava opći humani kapacitet zajednice (socijalna inovativnost) i jača njenu sposobnost da stalno postavlja nove ciljeve, da ih uspješno realizira i da se kontinuirano, otvoreno i kritički oblikuje u domenu visokopozicioniranih (kulturnih i drugih) ciljeva/izazova, podiže opći nivo kulturne kreativnosti u zajednici, osigurava poštivanje načela Evropske kulturne konvencije (i ostalih dokumenata koji definiraju Evropu kao kulturnu cjelinu), unoseći adekvatan

nivo funkcionalne podudarnosti (kompatibilnosti) s kulturnim modelima koji dominiraju u drugim evropskim zemljama,

- podiže opći nivo kulture življenja,
- daje poseban (strateški) poticaj zaštiti, rekonstruiranju, restauriranju, rekultiviranju i multisektorskom promoviranju prirodnog, spomeničkog i graditeljskog naslijeđa u BiH, poseban (strateški) podsticaj obrazovanju (kao odgovor na izazove postindustrijskog društva)

18.2. Primarni-posebni ciljevi strategije

Kao primarni (posebni) ciljevi strategije izdvajaju se:

„Poseban (strateški) poticaj nauci kao odgovor također na izazove postindustrijskog društva, poseban (strateški) poticaj regionalnoj saradnji u kulturi kao fundamentalnom principu opstojnosti i kreativne vitalnosti bh. kulture.“

Strategija razvoja BiH kao jedan od prioriteta navodi i reformu javne uprave (str. 28), prije svega, u cilju postizanja pozitivnih fiskalnih efekata u vidu smanjenja javne potrošnje (str. 37). Krajnji cilj koji se želi postići provedbom reforme javne uprave je definiran vizijom (str. 19): „Reforma se rukovodi sveukupnom vizijom stvaranja javne uprave koja bi bila učinkovitija i odgovornija; koja bi služila građanima na bolji način za manje novca; i koja bi radila na osnovu transparentnih i otvorenih procedura, uz istodobno ispunjavanje svih uvjeta potrebnih za europske integracije, i time postala istinski faktor koji bi omogućavao kontinuirani i održivi društveno-ekonomski razvoj“.

Za materijalizaciju vizije neophodna su znanja, ali i veći kapaciteti vlada za izradu učinkovitih i koherentnih politika glede ispunjavanja javnih strateških ciljeva: učinkovitijih upravljačkih sustava, unaprijeđenih ustrojnih struktura, te konačno, uprave usmjerene na pružanje boljih usluga građanima, kojom se osiguravaju ekonomična uprava i potpuno odgovorno korištenje resursa.“

Strategijom razvoja sporta u BiH, definirane su strateške odrednice (str.29): “ Da bi se uspjele u realizaciji strateških ciljeva, determinirane su ključne odrednice kroz koje bi se valjano tretirali sadržaji Strategije razvoja koju predviđa Zakon o sportu BiH (Osnovna polazišta i pravci razvoja; Sadržaj i obim sportskih djelatnosti koji se finansiraju iz budžeta BiH; Razvojni i stručni zadaci u sportu i upravljanje sportom; Okvirni kriteriji za vrednovanje programa i njihovog finansiranja u sportu). Ključne odrednice predstavljene su u šest segmenata:

- a) vrhunski sport na nivou BiH,
- b) sport dostupan svima,
- c) stručno usavršavanje,
- d) međunarodna takmičenja na nivou BiH,
- e) infrastruktura na nivou BiH i

f) vrijednosti u sportu na nivou BiH. „

Prema nedavno usvojenom Zakonu o mladima FBiH svi nivoi vlasti imaju obavezu definiranja, usvajanja i provođenja strategija prema mladima. Na taj način, općine imaju obavezu osigurati minimum mjera na planu rada sa mladima i omladinskih aktivnosti.

U okviru strateškog cilja 3. „Unaprijediti kvaliteta življenja kroz stvaranje održivog i pravičnog društvenog okruženja“, koje predstavlja vrlo kompleksan cilj, kome doprinose i svi ostali definirani ciljevi, u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016-2020, navedeni su slijedeći prioritetni ciljevi (str. 45):

1. Unaprijediti kvalitet usluga javne uprave i jačati segment pravde i sigurnosti
2. Jačati i podržati obrazovanje, sport, kulturu i unaprijediti tržište radne snage
3. Unaprijediti kvalitet življenja stanovnika ZDK kroz dimenziju zdravlja
4. Povećati kvalitet i efikasnost usluga i podržati reformske aktivnosti u oblasti socijalne zaštite

Mjere, koje će obezbijediti realizaciju prioritetnih ciljeva (str.79-97):

1. Reforma javne uprave
2. Unapređenje borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije
3. Podizanje nivoa sigurnosti građana ZDK
4. Jače povezivanje obrazovanja i tržišta rada te razvoj sistema osposobljavanja, usavršavanja i sistema cjeloživotnog učenja
5. Podrška vrhunskim dostignućima u sportu, obrazovanju i kulturi te promocija u obrazovnim institucijama
6. Podrška razvoju kulturnih aktivnosti i infrastrukture
7. Povećanje zapošljivosti ranjivih skupina na tržištu rada ZDK
8. Unapređenje efikasnosti institucionalne strukture na tržištu rada
9. Očuvanje postojećeg nivoa zaposlenosti i naponi za njegovo povećanje
10. Razvijanje promotivnih i preventivnih aktivnosti zdravstvenog sektora
11. Unapređenje kvaliteta i načina pružanja zdravstvenih usluga
12. Jačanje i bolje korištenje ljudskih potencijala u zdravstvu
13. Osiguranje primjerenog stepena dostupnosti zdravstvenih usluga
14. Osiguranje distinktivne prepoznatljivosti zdravstvenog sektora ZDK
15. Povećanje kapaciteta ustanova socijalne zaštite, te jačanje i podrška ljudskim kapacitetima u ustanovama
16. Implementacija državnih razvojnih dokumenata (politike, strategije, akcioni plan)
17. Unapređenje zakonske regulative i podzakonskih propisa u skladu sa EU standardima i smjericama

1.) Programi mjere i projekti

Definirati u slijedećoj fazi izrade Strategije integriranog razvoja općine Zavidovići za period 2017-2026.

